

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Čínská mytologie – mytická zvířata

Chinese Mythology – Mythical Animals

OLOMOUC 2019 Renata Janečková

vedoucí diplomové práce: Mgr. Kamila Hladíková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

Uherský Brod, 17. 6. 2019

.....

Anotace

Jméno a příjmení: Renata Janečková

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Název práce: Čínská mytologie – mytická zvířata

Vedoucí práce: Mgr. Kamila Hladíková, Ph.D.

Klíčová slova: mytologie, čínská mytologie, mytická zvířata, bestiář

Počet stran: 53

Cíle práce: Cílem práce je vypracovat přehledný seznam čínských mytických zvířat, zařadit tato zvířata do kategorií a popsat je. Práce je rozdělena do tří částí. První část práce se zabývá mytologií, čínskou mytologií, definicí mytických zvířat a jejich kategorizací. V druhé části práce jsou vybraná zvířata zařazena do kategorií a popsána. Poslední částí je vypracovaný souhrn.

Ráda bych poděkovala Mgr. Kamile Hladíkové, Ph.D. za vedení, ochotu a za její cenné rady a připomínky při zpracování mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	9
1. Mytologie	10
1.1. Mýtus.....	10
1.2. Čínská mytologie	10
1.3. Prameny čínské mytologie	12
2. Kategorizace mytických zvířat	14
2.1. Mytické zvíře	14
2.2. Kategorizace.....	14
3. Šupinatá zvířata	17
3.1. Draci.....	17
3.2. Hadi	19
3.3. Ryby	21
4. Zvířata s krunýřem	23
5. Ptáci	25
6. Savci	30
6.1. Hlodavci a zajícovci.....	30
6.2. Kopytníci.....	31
6.3. Opice	34
6.4. Šelmy.....	35
7. Humanoidní chiméry	39
8. Ostatní.....	42
9. Přehled.....	44
Závěr	49
Resumé.....	50
Seznam zdrojů.....	51
Knížní zdroje.....	51
Elektronické zdroje	52
Zdroje obrázků	53

Seznam obrázků

Obrázek 1: Fénix.....	26
Obrázek 2: Kui.....	32
Obrázek 3: Qilin.....	32
Obrázek 4: Sun Wukong.....	34
Obrázek 5: Devíticásá liška	36
Obrázek 6: Luwu	39
Obrázek 7: Xiangliu.....	40
Obrázek 8: Hundun.....	42

Ediční poznámka

Čínské znaky jsou uvedeny ve zjednodušené formě 简体字 jiantizi. K zápisu čínských výrazů v latině je použita mezinárodně uznávaná abeceda 拼音 pinyin bez tónových značek.

Úvod

Hlavní téma Čínská mytická zvířata jsem pro svou práci zvolila, protože se mi dané téma jeví v českém prostředí jako málo zpracované. Existující publikace týkající se čínské mytologie v českém jazyce disponují malým množstvím informací o mytických zvířatech. Literatura zabývající se tímto tématem je k dispozici pouze v anglickém nebo čínském jazyce.

Cílem mojí práce je vypracovat přehledný seznam čínských mytických zvířat, zařadit tato zvířata do kategorií a popsat je. V žádném případě se nejedná o seznam úplný, ale spíše o průřez mytickými zvířaty.

V první části práce se zabývám mytologií, čínskou mytologií, definicí mytických zvířat a jejich kategorizací. V druhé části vybraná zvířata řadím do kategorií a popisuji je. Poslední částí je vypracovaný souhrn.

Nejdůležitějším pramenem pro studium čínských mytických zvířat je Kniha hor a moří (shanghaijing 山海经), proto je také mým primárním zdrojem a čerpám z ní velké množství zvířat i informací.

1. Mytologie

1.1. Mýtus

Mýtus, česky báje, pochází z řeckého *mytheuein*, vyprávět; *mythos* znamená smyšlené vypravování nebo příběh.¹ „Mýty jsou příběhy významné pro svou kulturu a jejich význam rezonuje někdy po tisíciletí a daleko mimo kulturu, která je vytvořila. Mýty prostupují každou kulturou a vypůjčují se, převypravují a znovu ožívají v čerstvých výplodech fantazie. Jsou to příběhy počátků kultury, o tom, jak se začaly formovat způsoby života a myšlení, a ještě dnes pomáhají utvářet způsob, kterým lidé chápou sebe samy a svět.“²

1.2. Čínská mytologie

„Mytologie čínské kultury a civilizace je obsažena v řadě náboženských vyprávění, která pojednávají, jak byl stvořen svět i lidská společnost v dnešní podobě.“³ Termín „náboženská vyprávění“ doslova odráží čínský výraz pro mýtus, tedy 神话 (shenhua). 神 (shen) znamená „božský“, 话 (hua) znamená „příběh“.⁴

Každá mytologie do určité míry odráží obraz dané společnosti, stejně je tomu i v Číně, čínská mytologie je odrazem čínského myšlení, způsobu života a chápání hodnot. To se projevuje především ve snaze odmítat nadpřirozená vysvětlování. Proto se často původní mýty racionálně zdůvodňovaly nebo nějakým způsobem „polidšťovaly“.

To souviselo s konfucianismem. Konfuciáni byli ze všech škol nejvíce zaměřeni historicky a byli odpovědní za uchování a vydávání starých textů. Často hledali v mytologii historické precedenty, které by potvrdily jejich společenské a politické doktríny. Ve velké míře se také projevil jejich silný humanismus, který se neslučoval s nadpřirozenými věcmi, proto také dochází k racionalizaci a polidšťování. To se dělo hlavně transformací bohů nebo hrdinů v lidské bytosti (moudré ministry) a transformací mýtů v „zdánlivě autentickou historii“. Tento postup byl používán už v době dynastie Zhou (周). Ze 4.-1. století př. n. l. se dochovala řada anekdot, která tento postup

---

¹ MOCNÁ, Dagmar; PETERKA, Josef, a kol. Encyklopedie literárních žánrů. s. 400.

² BAILEY, Greg. *Mytologie: mýty, pověsti & legendy*. s. 10.

³ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s.7.

⁴ Tamtéž.

popisuje, ve všech vystupuje Konfucius. Jednou z nich je, že se Žlutý vládce podle legend měl dožít 300 let. To Konfucius vyložil jako omyl, protože podle něj žil 100 let, dalších 100 let ho lidé uctívali a dalších 100 následovali jeho učení.⁵

Sám Konfucius měl podle všeho k nadpřirozeným jevům velmi „střízlivý“ postoj. V Lunyu (论语, Konfuciovy hovory) se píše, že nikdy nemluvil o zázracích nebo nadpřirozených bytostech. Známy je jeho citát „Vzdávej duchům a bohům čest, ale drž se v povzdálí“ (Jing gui shen er yuan zhi 敬鬼神而远之).⁶ „Konfucius tedy neodmítal náboženskou víru, avšak k otázkám víry přistupoval střízlivě a nechtěl, aby se náboženské představy mísily do mezilidských vztahů.“⁷

To ovšem neznamená, že je z čínské mytologie vyloučeno vše „nereálné“ nebo „neracionální“. Hodně se projevují vlivy taoismu a buddhismu, které tyto prvky znovu přinášejí.

Taoistické texty se vyznačují bohatou představivostí a zájmem o lidové víry. Objevuje se v nich spousta mytologických narážek, které ale slouží jen pro filozofický nebo literární efekt. Často proto tyto mýty nejsou dostatečně vysvětleny, jen jsou vybírány prvky, které mohou být použity k alegorickému vyjádření filozofických myšlenek.⁸

Spousta legend a mytologických postav je v čínské mytologii buddhistická. Mytické i historické postavy raných buddhistických vyprávění pochází z Indie, stejně jako sám buddhismus. Jejich popis nebo funkce se, stejně jako samo učení, ale často měnily podle čínských potřeb.⁹ „Jednou ze zásadních změn bylo vytvoření idey spásy zprostředkované bódhisattvy („osvícenými“), bytostmi, které dosáhly poznání Buddhova, avšak dobrovolně zůstávají mezi lidmi a snaží se je spasit.“¹⁰ Mezi nejznámější z nich patří čínská bohyně milosrdenství Guanyin (观音) nebo Buddha nekonečného světla Amitabha (Emitufo 阿弥陀佛). Počínštění lze sledovat například na změně vysokého postavení žen a matek v buddhistickém učení. Formulace jako

---

⁵ KRAMER, Samuel Noah. *Mytologie starověku*. s. 309-338.

⁶ ŚLUPSKI, Zbigniew a Olga LOMOVÁ. *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury*. s. 55.

⁷ Tamtéž. s. 55.

⁸ KRAMER, Samuel Noah. *Mytologie starověku*. s. 312.

⁹ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 10.

¹⁰ FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. s. 124.

například „Manžel je oporou své ženě“ byla v čínském prostředí změněna na „manžel má vládu nad svou ženou“ a podobně.¹¹

Dalším specifikem čínské mytologie je fragmentace pramenů. Čínské mýty nebyly nikdy sepsány do jediného díla, proto bývají moderními badateli sestavovány z více pramenů. Problémem je, že jsou mýty v jednotlivých pramenech často zachyceny v jiných verzích. Podle odborníka na čínské mýty Yuana Ke (袁珂) je tato fragmentace způsobena mimo jiné tím, že v čínské literární historii neexistuje postava, která by z jednotlivých mýtů vytvořila ucelenou sbírku.¹²

1.3. Prameny čínské mytologie

Nejstaršími písemnými památkami a zároveň nejstaršími zdroji informací o čínské mytologii jsou věšební nápisy na kostech. „Nejvíce textů se zachovalo na želvích krunýřích (guijia 龟甲) a zvířecích lopatkách (shougu 兽骨). Tyto nápisy se nazývají jiagu wen 甲骨文 ... pocházejí z doby zhruba od poloviny XIII. století do poloviny XI. stol. př. n. l. ... Věštění patřilo ke každodenním činnostem vládce ... bylo náboženským úkonem a legitimizovalo vládcovu moc.“¹³ Tyto zápisy jsou ale velmi stručné a neobsahují mnoho informací.

Další zmínky o mytických příbězích se dochovaly z dynastie Zhou (周) v Knize dokumentů (Shujing 书经) a Knize písní (Shijing 诗经). Souvisejší texty zaměřené na mytologii se objevují až v pozdějším období dynastie Zhou a v období Válčících států (Zhanguo Shidai 战国时代).

Dalším zdrojem informací je Hedvábný manuskript z Chu (Chu boshu 楚帛书), který pochází přibližně z roku 300 př. n. l., obsahuje dvanáct ilustrací božstev, které jsou spojovány s ročními obdobími, a popis stvoření světa;¹⁴ nebo Hedvábný svitek z Mawangdui (Mawangdui boshu 马王堆帛书), který pochází z dynastie Západní Han (Xi Han 西汉) a byl používán pro předpovědi a věštění.¹⁵

---

¹¹ FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. s. 124-126.

¹² YANG, Lihui a Deming AN. *Handbook of Chinese mythology*. s. 12.

¹³ SŁUPSKI, Zbigniew a Olga LOMOVÁ. *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury*. s. 15-16.

¹⁴ COOK, Constance A. a John S. MAJOR. *Defining Chu: image and reality in ancient China*. s. 171-176.

¹⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 62.

Větší množství informací k čínské mytologii lze čerpat z Písní z Chu (Chuci 楚辞), a to především v kapitolách Devět zpěvů (Jiu ge 九歌) a Tázání nebes (Tian wen 天问). „Ústředním námětem Jiu ge je vzývání božstev; jméno božstva vždy tvoří název skladby.“¹⁶ Tian wen obsahuje 170 otázek, které se týkají vzniku světa, podoby země a nebes, potopy, a událostí z období legendárních dynastií Xia (夏), Shang (商) a Zhou (周).¹⁷

Dalším velice důležitým pramenem je encyklopedické dílo Huainanzi (淮南子) z první poloviny dynastie Západní Han. Dílo je koncipováno jako encyklopedie, která systematicky popisuje celý tehdy známý svět. Toto dílo také zachycuje obrovské množství zvířat, reálných i mytických, a popisuje jejich chování. To pak používá jako metafory k lidskému chování a způsobu vlády.¹⁸

Nejdůležitějším pramenem pro studium čínských mytických zvířat je Kniha hor a moří (Shanhaijing 山海经) pocházející z období od Válčících států po zánik dynastie Han. Kniha je napsána ve stylu průvodce. Formou krátkých, geograficky řazených odstavců informuje o podivuhodných bytostech a božstvech, které lze na cestách potkat.¹⁹ Mytická zvířata jsou koncentrována v první části, v Knihách pěti pohoří (Wuzangshanjing 五藏山经). Jejich vzhled se často skládá z různých kombinací napříč zvířecími druhy nebo ze změny počtu částí jejich těl.

Dalším zdrojem informací je taoistické dílo Zhuang zi (庄子). Text Zhuang zi je barvitý a bohatý, obsahuje bajky (yuyan 寓言), ve kterých vystupují podivné postavy a zvířata, která mluví.²⁰

---

¹⁶ SŁUPSKI, Zbigniew a Olga LOMOVÁ. *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury*. s. 122.

¹⁷ Tamtéž. s. 125.

¹⁸ MAJOR, John S. Animals and Animal Metaphors in "Huainanzi". s. 133-138.

¹⁹ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. XIII.

²⁰ SŁUPSKI, Zbigniew a Olga LOMOVÁ. *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury*. s. 81.

2. Kategorizace mytických zvířat

2.1. Mytické zvíře

Od počátků lidské historie žijí lidé v blízkém kontaktu se zvířaty a vytváří o nich mýty a legendy. Všechny druhy tvorů hrají v mytologii důležitou roli. Mýty mohou dát běžným zvířatům zvláštní význam nebo mimořádné kvality, na druhé straně se objevují i bytosti, které v reálném světě nikdy neexistovaly.

Zvířata mají ve vztahu k člověku v mytologii často duální roli – buďto lidem pomáhají nebo škodí (v některých případech oboje). Zvířata jako symboly reprezentují tajemství a sílu přírodního světa, která může vytvářet nebo ničit.

„Staré mytologie uvádějí četná zvířata, jež člověk považoval za božské bytosti, přisuzoval jim nadpřirozené schopnosti nebo alespoň moudrost, která leckdy převyšovala jeho vlastní um. Nejinak tomu bylo i v tradicích východní Asie, kde zvířata a ptactvo zaujímají nepřehlédnutelné místo ... Konkrétní zvířata jsou považována za prapředky, jindy za nebeské posly a doprovod bohů, za dočasnou schránku lidské duše na cestě k nirváně, v neposlední řadě zosobňují dobrá či špatná znamení.“²¹

V čínské mytologii jsou příběhy v mýtech o přírodě „ranou formou neobvyklého přírodopisu“ a vlastnosti zvířat jsou důležité z morálního hlediska.²²

2.2. Kategorizace

Mytické zvíře není snadno uchopitelný pojem. V užším slova smyslu zahrnuje jen tvory, kteří nejsou oficiálně přijímáni vědou. V širším slova smyslu se jedná o všechny reálné i nereálné tvory, kteří se vyskytují v mytických a náboženských představách, ve výtvarném nebo sochařském zpodobnění nebo v písemném záznamu. Tito tvorové pak mají vlastní symboliku, úlohu a vlastnosti. Problémem kategorizace mytických zvířat je nejasná hranice mezi lidským a nelidským. Někteří tvorové mohou být zobrazováni antropomorfně nebo na sebe brát zoomorfni prvky.²³

Otázkou zůstává, kde pojem „mytické zvíře“ končí, jestli se stvoření s lidskými nebo božskými aspekty dají za mytická zvířata považovat. Tato hranice proto často není

---

²¹ OLIVOVÁ, Lucie. *Zvířecí mýty a mytická zvířata*. s. 7.

²² BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 53.

²³ DUDA, Josef. *Mytické zvíře v paleolitickém umění (teoretické aspekty)*. s. 12-13.

jasně stanovena. Z tohoto důvodu může být kategorizace mytických zvířat názorná, ale nikoli přesná.

Pro zařazení jsem si vybrala „Pět zvířecích druhů“, tedy kategorie šupinatých, zvířat s krunýřem, opeřenců, srstnatých a nahých.

Vznik těchto kategorií se popisuje ve čtvrté kapitole Huainanzi (淮南子). Tato kapitola vysvětluje původ všech zvířat. Až na poslední kategorii se původní tvor, ať už reálný nebo nereálný, nejprve vyvine v draka, ten se vyvine v jiné mytologické stvoření, a to se stane předkem dalších reálných zvířat.

Jielin (介鳞) stvořil Rohatého draka (jiaolong 蛟龙), Rohatý drak stvořil rybu Kun (kungeng 鯢鳢), z Kuna vzešel Jianxie (建邪), z Jianxie se vyvinula všechna šupinatá zvířata.

Jietan (介潭) stvořil Prvního draka (xianlong 先龙), První drak stvořil Černou mořskou želvu (xuanyuan 玄鼈), Černá mořská želva stvořila Božskou želvu (灵龟), z té se vyvinula veškerá zvířata s krunýřem.

Yujia (羽嘉) stvořil Létajícího draka (feilong 飞龙), Létající drak stvořil Fénixe (fenghuang 凤皇), z Fénixe vzešel pták Luan (luanniao 鸾鸟), a z ptáka Luan se vyvinulo veškeré ptactvo.

Maodu (毛犇) stvořil Okřídleného draka (应龙), Okřídlený drak stvořil Koně Jian (Jianma 建马), Kůň Jian stvořil Qilina (麒麟), z Qilina vzešla srstnatá zvířata.

Wei (产) stvořil Mořské lidi (hairen 海人), Mořští lidé stvořili Ruojun (若菌), z Ruojun vzešli mudrcové (shengren 圣人), z mudrců vzešli lidé (nahá zvířata).²⁴

Toto dělení jsem pak upravila. Šupinatá zvířata jsem dále rozdělila na podkategorie draci, hadi a ryby. Kategorie Zvířat s krunýřem je nejméně rozsáhlá, proto není potřeba podskupiny vytvářet. Stejně tak ponechávám kategorii Ptáků. Srstnatá zvířata jsem změnila na Savce, jedná se o nejpočetnější skupinu, do které řadím všechna zvířata, která nemají křídla, krunýř nebo humanoidní prvky. Tuto kategorii pak dělím na hlodavce, kopytníky, opice a šelmy. Kategorii nahých zvířat jsem změnila na

---

²⁴ LIU, An a John S. MAJOR. *The Huainanzi: a guide to the theory and practice of government in early Han China*. s. 169.

Humanoidní chiméry, spadají sem zvířata s lidskými, nebo lidé se zvířecími prvky. Pro ostatní zvířata, která do žádné kategorie nespádají, jsem vytvořila kategorii Ostatní. Tím nakonec vzniklo šest hlavních skupin.

Jejich popis jsem se rozhodla udělat na základě příspěvku Josefa Dudy Mytické zvíře v paleolitickém umění (teoretické aspekty) z knihy Zvířecí mýty a mytická zvířata (Lucie Olivová a kolektiv).

Prvním krokem je ikonografie, popis vzhledu. Pokud známe podobu zkoumaného zvířete, můžeme na počátku provést detailní popis vzhledu. Pak můžeme z pohledu zoologie obecněji rozlišit, zda se jedná o zvíře reálné nebo nereálné. V obou případech pak můžeme rozlišit, zda se jedná o anonymního zástupce svého druhu, nebo o konkrétního jedince – solitéra.

Dalším krokem je zhodnocení úlohy zvířete v mytologii a určení jeho symboliky. „Hodnotit lze jak přesným kvalitativním popisem, tak relativním údajem porovnávacím úlohu jednoho zvířete k úloze zvířat jiných ... S většinou mytických zvířat se pojí nějaká symbolika. U zvířat reálných vychází mnohdy z jejich vlastností a funkcí v přírodním systému ... V případě zvířat nereálných vychází ikonografická symbolika z jejich rozličných mytologických úloh.“²⁵

Dalšími kroky pak jsou určení, zda je zvíře nějakou formou uctíváno, vymezení míry sebeidentifikace a různé druhy tabuizace.

„Různá bájná zvířata lze sice zařadit do určitých kategorií, ale pro přesné pochopení je vhodnější popsat různé vlastnosti a příslušné aspekty daného tvora ... Na paměti je třeba mít i fakt, že jednotlivé významy, ale někdy i ikonografie se v čase a prostoru značně mění.“²⁶

---

²⁵ DUDA, Josef. Mytické zvíře v paleolitickém umění (teoretické aspekty). s. 15-16.

²⁶ Tamtéž. s. 20.

3. Šupinatá zvířata

3.1. Draci

Drak (long 龍) je pátým zvířetem čínského zvěrokruhu, jedná se o nereálné zvíře a objevuje se jako solitér i jako anonymní zástupce druhu. Symbolika i podoba draků se liší v prostoru i čase. Draci, v různých podobách, se vyskytují téměř v každé kultuře, jedná se o velmi komplexní symbol.

Čínští draci se většinou zobrazují s hadím tělem, které má ale nohy a tlapy, mají šupinatou kůži a rohy. Rohy se podobají jelením parohům a jejich uši se podobají kravským. Čínský drak se umí dle libosti zvětšit nebo zmenšit a také zneviditelnit.²⁷

„Lidé v Číně o sobě dodnes říkají, že jsou „potomky draka“ ... čínský drak je nositelem životní esence v podobě svého nebeského dechu ... je největší božskou silou Země ... je často chápán jako symbol božské ochrany a bdělosti ... Je považován za nejvyššího mezi všemi bytostmi.“²⁸

Mezi zástupce draků patří: Božský drak, Dračí král, Drak skrytých pokladů, Drak země, Modrý drak, Nebeský drak, Okřídlený drak, Rohatý drak, Spirálovitý drak žijící ve vodách, Zelený drak Východu, Žlutý drak.

Božský drak (shenlong 神龙) ovládá déšť a vítr.²⁹ „Říká se, že „božský drak má devět synů (long sheng jiuzi 龙生九子) a každý z nich je jiný“.“³⁰ Jejich podoba, vlastnosti i funkce se od sebe výrazně liší. Každý z nich je nereálným solitérem a objevuje se jako dekorace v čínské architektuře nebo umění. Poprvé se objevují v Shuyuan zaji (菽园杂记) z dynastie Ming. Do této skupiny řadím jen dva jeho syny, ostatní mají podobu jiných zvířat a spadají do jiných kategorií. Mezi šupinaté řadím Chiwena a Pulaoa.

---

²⁷ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 56-57.

²⁸ KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. s. 38.

²⁹ HARGREAVES, Beryl Joyce. *Malá historie draků*. s. 12.

³⁰ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 48.

Chiwen (螭吻) je druhým synem božského draka, vypadá jako ještěr nebo divoká šelma. Je skvělý hlídač a je schopný vycítit nebezpečí. Bývá umisťován na střechy chrámů, poskytuje tam symbolickou ochranu před ohněm.³¹

Třetím synem je Pulao (蒲劳), který má malé tělo, proto jeho podoba zdobí zvony nebo hodiny.³² Říká se, že miluje hluk, proto se objevuje taky na gonzích.³³

Dračí král (longwang 龙王): Protože se předpokládalo, že existuje celá řada draků, museli mít i svého krále. Těchto králů bylo několik, jeden pro každé čínské moře. Dračí králové vládli svým podvodním královstvím a často bývali navštěvováni bohy. Tito králové byli: Ao Guang (敖广), dračí král Východního moře; Ao Ming (敖明), dračí král Jižního moře; Ao Shun (敖顺), dračí král Severního moře; a Ao Run (敖闰), dračí král Západního moře.³⁴ Dračí králové jsou taoističtí bohové, objevují se také v románu Putování na západ.

Drak skrytých pokladů (fucanglong 伏藏龙) je strážcem skrytého bohatství země. Drak země (dilong 地龙) ovládá řeky a jiné toky.³⁵ Modrý drak (qinglong 青龙) je spolu s Bílým tygrem strážcem taoistických chrámů. Modrý drak bývá spojován s legendárním generálem dynastie Shang (商), Deng Jiugongem (邓九公).³⁶

Nebeský drak (tianlong 天龙) je strážcem příbytků bohů a symbol regenerační energie nebes.³⁷ Okřídlený drak (yinglong 应龙) je známý tím, že spolu se svou dcerou zastavil boha války Chiyou (蚩尤). Může způsobovat sucho nebo povodně.³⁸ Objevuje se v Huainanzi a Knize hor a moří.

Rohatý drak (jiaolong 蛟龙) nebo také Drak povodně podle všeho neumí létat, proto žije ve vodě. Je schopný vyvolat potopu nebo bouři. Spirálovitý drak (panlong 蟠

---

³¹ KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologies*. 70.

³² Tamtéž. s. 71.

³³ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 48.

³⁴ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 31.

³⁵ HARGREAVES, Beryl Joyce. *Malá historie draků*. s. 12.

³⁶ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 98.

³⁷ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 134.

³⁸ BIRRELL, Anne. *The classic of mountains and seas*. s. 251.

龙) žije v jezerech Orientu.³⁹ Rohatý drak se objevuje v Huainanzi, Spirálovitý drak v Taiping yulan (太平御览), encyklopedickém díle z dynastie Song (宋).

Zelený drak Východu (dongfang qinglong 东方青龙) nebo také Azurový drak, který přinesl světu „regenerační déšť“, bývá symbolem jara nebo východu.⁴⁰

Žlutý drak (huanglong 黄龙) je drakem středu, jednoho z pěti čínských směrů.⁴¹ Bývá nazýván „drak-kůň“ a je poslem bohů.⁴²

3.2. Hadi

Had (she 蛇) je šestým zvířetem čínského zvěrokruhu, je symbolem „chytrosti a mužské smyslnosti, ale i zákeřnosti, neboť patří mezi pět jedovatých zvířat. Až do novověku se v Číně věřilo, že existují krvelační a krutí hadí démoni s hlavou dívky, kteří vystrkují hlavu ze zdi a něžně volají jménem na kolemjdoucího muže. Jestliže se muž otočí a s kráskou si zadá, ještě večer téhož dne mu démon vysaje mozek.“⁴³ Podél čínských řek dříve existoval kult hada, protože vodní bohové bývají často zobrazováni s hadím tělem.⁴⁴

Hadi v čínské mytologii existují jako reálná i jako nereálná stvoření, vyskytují se jako solitéři i jako anonymní zástupci druhu. Mezi nereálné solitéry by se dali zařadit následující: Bashe, Bílý had, Feiyi, Obří had a Zvonící had.

Bashe (巴蛇) nebo také Velký had je plaz pocházející z jižní Číny, který dokáže pozřít obří zvířata, jako například slony, a pak vyloučit jejich kosti.⁴⁵ První zmínky o tomto hadu se objevují v Písni z Chu, v kapitole Tázání nebes, dále je popsán v Knize hor a moří.

Bílý had (bai she 白蛇): Legenda vypráví o tom, jak mládenec zachránil bílého hada a ten se proměnil v krásnou ženu. Vzali se a šťastně spolu žili. Jednoho dne se mladík vydal do buddhistického chrámu a tamní mnich ho varoval před nebezpečím v podobě jeho ženy, mládenec se rozhodl zůstat v klášteře. Žena (Bílý had) se rozzuřila

---

³⁹ BATES, Roy. *10,000 Chinese Numbers*. s. 207.

⁴⁰ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 49.

⁴¹ Tamtéž. s. 135.

⁴² KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. s. 76.

⁴³ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 63.

⁴⁴ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 72

⁴⁵ BIRRELL, Anne. *The classic of mountains and seas*. s. 201.

a svou mocí způsobila povodeň. Tu zastavil právě buddhistický mnich a mládence tím také zachránil. Žena pak mládenci porodila syna, který měl v budoucnu proslavit jeho rod, čímž odčinila svůj hřích. Musela být ale za trest uvězněna pod pagodou Leifeng (Leifeng ta 雷峰塔) u Západního jezera (Xi hu 西湖) v Hangzhou (杭州).⁴⁶

Feiyi (肥遗) je sice had, ale má šest nohou a čtyři křídla. Pokud je spatřen lidmi, znamená to pro celý svět předzvěst velkého sucha. Podle jiných záznamů má jednu hlavu a dvě těla.⁴⁷

Obří had (da she 大蛇) má červenou hlavu a bílé tělo, vydává zvuky jako buvol. Pokud je spatřen lidmi, znamená to sucho pro celé město. Stejnou předzvěst znamená i spatření Zvonícího hada (ming she 鸣蛇), který má čtyři křídla a při pohybu zvoní.⁴⁸

Mezi nereálné anonymní zástupce druhu patří například Dlouhý had, Naga a Zmije Fu.

Naga (娜迦) je mytologické stvoření, které umí měnit svou podobu na hada. Legendy o těchto tvorech pochází z Indie a do Číny se dostaly společně s buddhismem. V některých legendách slouží Buddhovi.⁴⁹

Zmije Fu (Fuchong 蝮虫) mají červenou barvu, váží víc než 100 jinů (斤, jeden jin je 0,5 kg), a od nosu jim odstávají jehly. Dlouhý had (chang she 长蛇) je poddruhem Zmije Fu, měří přes 200 metrů a jeho kůže je pokryta prasečími štětinami, patří mezi jedno z nejnebezpečnějších stvoření, protože je schopný pozřít cokoliv a má jeden z nejprudších jedů.⁵⁰

Kromě Bílého hada a Nagy se všichni hadi objevují v Knize hor a moří. Zajímavým spojovacím prvkem je motiv sucha, které postihne lidstvo v případě spatření některého z daných hadů.

---

⁴⁶ HRDLIČKOVÁ, Věna. *Nejkrásnější čínské příběhy*. s. 81-83.

⁴⁷ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 96.

⁴⁸ Tamtéž. s. 85-145.

⁴⁹ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 85.

⁵⁰ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 85-124.

3.3. Ryby

Ryba (yu 鱼) je symbolem bohatství, blahobytu a hojnosti. Pokud ryby v hejnech plavaly proti proudu, znamenalo to „vzpouru“, nastávající lidové nepokoje. Podle některých vyprávění se utonulí lidé mění v rybí démony, kteří jsou schopni na sebe brát lidskou podobu. Tito démoni jsou vždy muži a musí se každý den koupat, čímž se často prozradí.⁵¹

Mezi nereálné solitéry patří například Dračí ryba nebo Kun.

Dračí ryba (longyu 龙鱼) je božské stvoření, které bývá zobrazováno jako obří ryba nebo kreveta.⁵² Kun (鯀) je legendární ryba dlouhá několik tisíc mil, která se umí změnit v obřího ptáka Peng (鹏).⁵³ Tato ryba se objevuje ve spisu Zhuang zi.

Mezi nereálné anonymní zástupce druhu patří Červené ryby Ru, Klouzavé ryby, ryby Heluo, ryby Hua, ryby Ranyi, ryby Shu, ryby Zao, ryby Tuan, Skvrnitě létající ryby a ryby Qi.

Červené ryby Ru (chiru 赤虯) vypadají jako ryby s lidskou tváří a vydávají zvuky jako kachny. Věřilo se, že jejich konzumací se dá předcházet epidemiím; Klouzavé ryby (huayu 滑鱼) vypadají jako úhoři s červenými zády, a jejich konzumace léčí nádory. Další ryby, jejichž konzumací lze vyléčit nádorová onemocnění jsou ryby Heluo (heluo zhi yu 何罗之鱼), které mají jednu hlavu a deset těl a vydávají zvuky jako štěkající pes.⁵⁴

Ryby Hua (huayu 鱗鱼) vypadají jako hadi se čtyřma nohama a konzumují jiné ryby; ryby Ranyi (ranyi 冉遗) jsou bílé, mají tělo ryby, hadí hlavu, šest nohou a místo očí koňské uši. Jejich konzumací lze předejít sleposti, také zapuzují zlé síly; Ryby Shu (shuyu 倏鱼) vypadají jako kuřata s červeným peřím, mají tři ocasy, šest nohou a čtyři hlavy. Jejich konzumací lze léčit melancholii. Jiné ryby připomínající kuře jsou ryby Zao (zaoyu 鱮鱼), které vypadají jako kapr s kuřecíma nohama, a dokážou vyléčit bradavice; Ryby Tuan (tuanyu 鱮鱼) vypadají jako kapr s prasečími štětínami, které

---

⁵¹ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 214-215.

⁵² BIRRELL, Anne. *The classic of mountains and seas*. s. 213.

⁵³ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 67.

⁵⁴ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 89-120.

vydávají zvuky podobné vepři, pokud jsou spatřeny lidmi, přinese to světu velké sucho.⁵⁵

Skvrnité létající ryby (wenyaoyu 文鰩鱼): jak už jejich název napovídá, mají křídla a skvrny, mají sladkokyselou chuť a jejich konzumace dokáže vyléčit nepříčetnost. Pokud jsou viděny lidmi, znamená to štědrou úrodu. Nepříčetnost lze vyléčit i konzumací ryb Qi (qiyu 鯧鱼), tyto ryby mají rybí tělo s hlavou psa.⁵⁶

Kromě ryby Kun se všichni zástupci ryb objevují v Knize hor a moří. Stejně jako u hadů, spatření některých ryb lze brát jako předzvěst. Kromě předzvěsti sucha se objevuje i předzvěst štědré úrody. Novým motivem je konzumace ryb spojená s léčbou nemocí. Konzumace některých těchto ryb může předcházet epidemiím nebo sleposti, některé dokážou vyléčit nádory nebo nepříčetnost.

---

⁵⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*.. s. 94-125.

⁵⁶ Tamtéž. s. 105-126.

4. Zvířata s krunýřem

Nejpodstatnějšími a nejčetnějšími zástupci zvířat s krunýřem jsou želvy. Želva (gui 龟) je pokládána za tajemné a velice symbolické zvíře. Symbolizuje sever, dlouhověkost a neměnnou pevnost. Je považována za nebeské zvíře, a skrývá tajemství země a nebes. Její krunýř bývá přirovnáván k nebeské klenbě a její spodní část k zemi. Proto se také želví krunýř používal k věštění. Legendární císař Fuxi (伏羲) podle legendy odvodil z želvího krunýře 8 trigramů a z nich 64 hexagramů.⁵⁷

Na principu trigramů a hexagramů je vystavěna Kniha proměn (Yijing 易经). Výklady hexagramů dávají tazateli odpovědi na otázky o jeho vlastní situaci, tato věštba ale jen zhodnotí tazatelovu situaci a z ní vyplývající tendenci. Z želvího krunýře se věštilo za pomoci vyvrtaných otvorů, do kterých se zastrčily rozžhavené tyčinky, tím vznikly pukliny, ze kterých se dala vyčíst odpověď ano nebo ne, předpověď se pak vykládala jako šťastná nebo nešťastná.⁵⁸

Želva ale může být považována i za symbol nemravnosti, protože prý neexistují želví samci, a samice se musí pářit s hady. Z tohoto důvodu bývá slovo „želva“ používáno v četných nadávkách.⁵⁹

Mezi nereálné solitéry patří Ao a Bixi. Ao (鳌) je obrovská mořská želva, která nese na hřbetě zemi. Podle jiného podání spojuje zemi a nebe.⁶⁰ Speciálním případem želvy je Bixi (赑屃). Jedná se o křížence želvy a draka. Bixi je první syn božského draka, vzhledem se podobá velké želvě a je schopen unést velkou váhu.⁶¹ Známa je jeho záliba v literatuře, objevuje se na stélách, které nesou na krunýřích želvy.⁶²

Podobné jsou Dračí želvičky (longgui 龙龟), které mají, stejně jako Bixi, tělo želvy a hlavu draka. Jejich tuk je prý jemnější než máslo a dají se chovat jedině ve skořápkách slepičích vajec.⁶³ Jedná se o nereálné anonymní zástupce druhu.

---

⁵⁷ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 214.

⁵⁸ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 263-264.

⁵⁹ Tamtéž. s. 285.

⁶⁰ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 8.

⁶¹ KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. s. 70.

⁶² GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 48.

⁶³ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 126.

Dalšími nereálnými anonymními zástupci druhu jsou Perlové želvy (zhubieyu 珠螯魚), které mají šest nohou, čtyři oči a ústy vylučují perly. Mají sladko-kyselou chuť a jejich konzumací lze předejít sezonním epidemiím.⁶⁴

Trojnohé želvy (sanzu gui 三足龟) mají tři nohy a rozdvojený ocas. Jejich konzumací lze léčit otravu jedy a epidemie;⁶⁵ Zkroucené želvy (xuan gui 旋龟) jsou černé želvy, které mají hlavu ptáka a ocas zmije. Za pomoci z nich vyrobených talismanů se dá předcházet hluchotě a mozolům.⁶⁶

Kromě Bixiho se všichni zmínění zástupci zvířat s krunýřem objevují v Knize hor a moří. Stejně jako u ryb, i konzumací některých z těchto tvorů se dá předcházet různým nemocem, nebo nemoci léčit. Z některých zástupců lze vyrábět talismany.

---

⁶⁴ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 136.

⁶⁵ Tamtéž. s. 158.

⁶⁶ Tamtéž. 86.

5. Ptáci

V čínské mytologii se vyskytuje celá řada ptáků, objevují se reální anonymní zástupci druhu, jako například bažant, jeřáb, kohout, křepelka, orel a straka; nereální solitéři i nereální anonymní zástupci druhu.

Bažant (yeji 野鸡) všeobecně přináší neštěstí. V případě, že bažanti začátkem prosince nekřičí, přijde povodeň. Pokud nekřičí ani v polovině prosince, začnou ženy svádět muže. Také se věřilo, že se bažanti v 1. zimním měsíci mění v ústřice nebo hady.⁶⁷

Jeřáb (he 鹤) je symbolem dlouhého života, moudrosti a obezřetnosti. Je považován za druhého nejdůležitějšího ptáka čínské mytologie, hned po Fénixovi. Když zemře taoistický mnich, říká se, že se změnil v „nebeského jeřába“.⁶⁸

Kohout (ji 鸡) je desátým znamením čínského zvěrokruhu. Je symbolem odvahy, rozhodnosti a agresivity.⁶⁹ Číňané nesmí kohouty na Nový rok zabíjet, protože tato zvířata zahánají zlo.⁷⁰

Křepelka (anchun 鹌鹑) je symbolem odvahy. Věřilo se, že se v zimě přeměňuje ve velkou polní myš a na jaře zpět do křepelky. V Knize písní se objevuje pasáž „Křepelky se druží do párů, straky létají ve dvou“, která se používá k politickým narážkám.⁷¹

Orel (ying 鹰) je symbolem síly, orel na skále v moři symbolizuje bojovníka, který bojuje sám.⁷² Straka (xique 喜鹊) je symbolem radosti a štěstí. Nejčastěji se jedná o manželské štěstí.⁷³

Mezi nejdůležitější nereální solitéry patří Fénix, Luan a Peng. Fénix a Luan se objevují v Huainanzi a Knize hor a moří. Peng se objevuje ve spisu Zhuang zi.

---

⁶⁷ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 21.

⁶⁸ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 82.

⁶⁹ Tamtéž. s. 93.

⁷⁰ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 111.

⁷¹ Tamtéž. s. 125.

⁷² Tamtéž. s. 183

⁷³ Tamtéž. s. 234.

Fénix (fenghuang 凤凰) je králem opěrenců, symbolem jihu, slunce a léta. Pokud je zobrazen s drakem, symbolizuje fénix císařovnu (a drak císaře), také spolu mohou symbolizovat nebe a zemi. Původně se jednalo o boha větru, proto je jeho znak odvozen ze znaku pro vítr (feng 风).⁷⁴ Fénix se objevuje už v textech z dynastie Zhou, a to jako ukazatel harmonické vlády a světového míru. Popisuje se jako pětibarevný, má zelené tělo, což symbolizuje dobrotivost, bílý krk symbolizující spravedlnost, prsa černá jako moudrost, hřbet červený jako slušnost a nohy žluté jako věrnost.⁷⁵

Obrázek 1: Fénix; zdroj: ROBERTS, Jeremy. Chinese mythology, A to Z. s. 94.

Pták Luan (luanniao 鸾鸟) je druhým nejdůležitějším ptákem čínské mytologie po Fénixovi. Pokud je spatřen, signalizuje to, podobně jako spatření Fénixe, mír a stabilitu. Podle legendy z období Válčících států byl jednou tento pták tributem pro krále dynastie Zhou od severních kmenů. Je převážně červený s odstíny pěti dalších barev.⁷⁶

Peng (鹏) je pták, ve kterého se mění ryba Kun (鲲), jeho hřbet je dlouhý tisíce mil. Když vzlétá, rozbouří se voda do vzdálenosti 3 tisíc mil.⁷⁷

Mezi méně výrazné nereálné solitéry patří Devítihlavý pták Feng, Jedovatý orel, pták Bifang, pták Feiyi, pták Qizhong a vrabec Qi.

Devítihlavý pták Feng (jiufeng 九凤) má, jak už název napovídá, devět hlav. Na každé z těchto hlav je lidský obličej. Tento pták je považován za božstvo.⁷⁸

⁷⁴ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 59.

⁷⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 193.

⁷⁶ Tamtéž. s. 102.

⁷⁷ SŁUPSKI, Zbigniew a Olga LOMOVÁ. *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury*. s. 81-82.

⁷⁸ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 220.

Jedovatý orel (gudiao 蛊雕) je bestie vypadající jako orel s rohem. Vydává zvuky jako malé dítě, ale požírá lidi. Nebývá nazýván ptákem, ale bestií, nejspíš kvůli jeho síle a škodolibosti. Někdy bývá zobrazován jako divoká kočka s orlí hlavou.⁷⁹

Pták Bifang (毕方) vzhledem připomíná jeřába s jednou nohou. Je zelený s červenými značkami a bílým zobákem. Pokud je spatřen lidmi, znamená to nečekané požáry ve městě. Jeho spojení s ohněm je připisováno červené barvě, která se na něm objevuje. Tento pták také vystupuje ve spisech Hanfeizi (韩非子) a Huainanzi. Ve druhém z těchto děl je popsán jako tvor zrozený ze dřeva, jednoho z pěti elementů, a je posvátnou esencí dřeva.⁸⁰

Pták Feiyi (肥遗) vypadá jako křepelka se žlutým tělem a červeným zobákem. Jeho konzumací lze předcházet nakažlivým nemocem a také zabíjí hmyz.⁸¹ Tento pták sdílí stejné znaky s hadem Feiyi, ale nemají spolu nic společného.

Pták Qizhong (歧踵) připomíná sovu, má ale jen jednu nohu a prasečí ocas. Pokud je spatřen, celou zemi zastihne velká epidemie.⁸² Pták Tongqu (螮蜺) vypadá jako bažant s černým tělem a červenýma nohama, který umí vyhladit vrásky a zmírnit pohromy.⁸³

Vrabec Qi (qique 魑雀) je velice nebezpečný, lidi požírající pták. Vzhledem připomíná kuře, které má nohy krysy a tygří drápy. Objevuje se v Tázání nebes.⁸⁴

Kromě výše zmíněných zdrojů se všichni tyto ptáci také vyskytují v Knize hor a moří.

Mezi nereálné anonymní zástupce druhu patří například Bílí ptáci Ye, Přebývající ptáci, ptáci Danghu, ptáci Guanguan, ptáci Manman, ptáci Shengyu, ptáci Min, ptáci Lei, ptáci Suanyu a ptáci Yao.

Bílí ptáci Ye (baiye 白鵠) vypadají jako bažant s bílými křídly. Jejich konzumací lze vyléčit bolest krku a idiocii;⁸⁵ Přebývající ptáci (yuniao 禺鸟) vypadají jako krysa

---

⁷⁹ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 92.

⁸⁰ Tamtéž. s.110-111.

⁸¹ Tamtéž. s. 97.

⁸² Tamtéž. s. 156.

⁸³ Tamtéž. s. 95.

⁸⁴ Tamtéž. s. 140.

s ptačími křídly. Vydávají zvuky jako koza a odpuzují zbraně. Někdy bývají považováni za speciální druh netopýra.⁸⁶

Ptáci Danghu (當扈) připomínají bažanta, který nelétá za pomoci křídel, ale peří na krku. Jeho konzumací lze zastavit zhoršování zraku. Objevují se ve spise Laozi (老子).⁸⁷

Ptáci Guanguan (灌灌) vypadají jako holubice, a vydávají zvuky jako křičící muž. Z nich vyrobené amulety pomáhají předcházet blouznění.⁸⁸

Ptáci Manman (蛮蛮) připomínají kachnu s jedním křídlem a jedním okem. Protože mají jen jedno křídlo, jsou schopni létat jedině v páru. Proto jsou tito ptáci symbolem manželské lásky. Ale pokud jsou spatřeni lidmi, znamená to velké povodně pro celý svět.⁸⁹

Podobnou předzvěst předznamenávají i ptáci Shengyu (胜遇), kteří připomínají červeného bažanta živícího se rybami. Pokud je některý z těchto ptáků spatřen lidmi, znamená to povodně pro celou zemi.⁹⁰

Ptáci Min (鷄) vypadají jako ledňáčci s červeným zobákem. Tito ptáci byli domestikováni a chováni, protože se věřilo, že ochraňují před ohněm.⁹¹ Další ptáci, o kterých se věřilo, že ochraňují před ohněm, jsou ptáci Lei (鷗), kteří vypadají jako červeno-černé straky se dvěma hlavami a čtyřma nohama.⁹²

Ptáci Suanyu (酸与) připomínají spíše hady, ale se čtyřmi křídly, šesti očima a třemi nohama. Místo ptačího zpěvu opakují své jméno. Pokud jsou spatřeni lidmi, je to předzvěst paniky ve městě.⁹³

---

⁸⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s.123.

⁸⁶ Tamtéž. s.121.

⁸⁷ Tamtéž. s.115.

⁸⁸ Tamtéž. s. 89.

⁸⁹ Tamtéž. s.104.

⁹⁰ Tamtéž. s.110.

⁹¹ Tamtéž. s. 97.

⁹² Tamtéž. s. 101-102.

⁹³ Tamtéž. s. 131-132.

Ptáci Yao (鵞) vypadají jako kachna s růžovými očima a červeným ocasem. Jejich konzumace pomáhá při snaze o početí syna. Někdy bývají považováni za druh kormorána.⁹⁴

Tito ptáci se také všichni objevují v Knize hor a moří. Jako u předchozích tvorů, opět se objevuje námět konzumace spojené s léčením nebo předcházením nemocí. Stejně tak jejich použití pro výrobu talismanů. Novinkou je konzumace spojená s početím syna (ptáci Yao). Stejně se opakují i předzvěsti spojené s jejich spatřením.

---

⁹⁴ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas* = [Shan hai jing]. s. 147.

6. Savci

6.1. Hlodavci a zajícovci

Hlodavci a zajícovci se objevují jako reální anonymní zástupci druhu nebo jako nereální solitéři. Mezi reálné anonymní zástupce druhu patří krysa a zajíc.

Krysa (dashu 大鼠) je prvním zvířetem čínského zvěrokruhu. „V celé Asii ji považují za živočicha přinášejícího štěstí a člověk zrozený v tomto znamení je vždy vítaný partner.“⁹⁵ „Krysa je spojována s penězi ... Krysy mohou být také démoni, bývají to pak především mužští démoni, na rozdíl od lišek, které se zjevují jako ženy.“⁹⁶

V čínském horoskopu existuje 12 znamení zvěrokruhu. Každé znamení je pojmenováno po zvířeti a každé zvíře má jedinečné vlastnosti a symboliku. Tato zvířata se pak střídají v dvanáctiletém cyklu v následujícím pořadí: krysa, buvol, tygr, králík, drak, had, kůň, koza, opice, kohout, pes a vepř. V tomto případě se jedná o reálné solitéry (s výjimkou draka).

Existuje několik verzí legendy o tom, jak dané pořadí vzniklo, důležitou roli pro vznik tohoto pořadí hrála právě krysa. Jednou z populárních verzí je, že Nefritový císař oznámil závod pro všechna zvířata, aby soutěžila o 12 míst v čínském zvěrokruhu. Krysa si v závodě vylezla na buvola, který byl ve vedení, a tak se jí podařilo závod vyhrát. V této legendě krysa řekla kočce, že se závod koná jiný den, proto se kočka nezúčastnila a zapřísáhla se věčně krysou nenávidět.⁹⁷ V jiných verzích krysa jen zapomněla kočku vzbudit nebo ji na závod nevzbudila.

Zajíc (někdy také králík) (tuzi 兔子) je symbolem dlouhověkosti, štěstí a Buddhova učení. Jeho místo je na Měsíci.⁹⁸ „Často se mu říká nefritový zajíc. Mnohé texty tvrdí, že neexistují zaječí samci; samice otěhotní olizováním mladých výhonků rostlin a mláďata přivádí na svět tím, že je vyplivne.“⁹⁹

Mezi nereálné solitéry patří například Chouyu, Létající krysa, Ušatá krysa.

---

⁹⁵ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 129.

⁹⁶ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 124.

⁹⁷ ROSEN, Brenda. *The Mythical Creatures Bible: The Definitive Guide to Legendary Beings*. s. 32.

⁹⁸ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 98.

⁹⁹ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 276.

Chouyu (狻猊) připomíná zajíce s ptačím zobákem, očima sovy a hadím ocasem. Pokud spatří lidi, usne. Pokud je spatřen lidmi, je to znamení přichozí invaze sarančat.¹⁰⁰

Létající krysa (feishu 飞鼠) vypadá jako zajíc s hlavou krysy, který používá svá záda k létání.¹⁰¹

Ušatá krysa (ershu 耳鼠) připomíná krysu s hlavou zajíce a tělem jelena. Vydává zvuky jako našťvaný pes, a dokáže za pomoci ocasu létat. Její konzumace chrání proti všem druhům jedů, a pomáhá proti nafouklému břichu. Proto se také věřilo, že držení srsti této krysy pomáhá při porodu.¹⁰²

Všichni nereální solitéři se objevují v Knize hor a moří. U některých hlodavců a zajícovců se také objevuje námět konzumace spojené s léčením, nově se objevuje předzvěst invaze sarančat.

6.2. Kopytníci

Buvol (niu 牛) je druhým zvířetem čínského zvěrokruhu, je symbolem jara, a je spojen s prvkem země a posvátnou žlutou barvou.¹⁰³ „Čínština nerozlišuje mezi domácím buvolem, býkem, volem nebo krávou .... Ještě v dnešní době není mnoho Číňanů hovězí maso, protože je nemorální zabít zvíře, které pomáhá při sklizni a zaslouží proto dík ... Ve středověku vydávali různí císaři nařízení, která zakazovala porážku a konzumaci hovězího dobytka.“¹⁰⁴ Je možné, že tato tabuizace přišla do Číny společně s buddhismem, protože v indické kultuře je kráva považována za posvátnou.

Mezi nereální solitéry mezi buvoly by se dali zařadit Fei a Kui.

Fei (蜚) vypadá jako buvol s bílou hlavou, jedním okem a hadím ocasem. Pokud prochází vodní plochou, voda se začne odpařovat. Pokud prochází po souši, všechno, na

---

¹⁰⁰ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 136.

¹⁰¹ Tamtéž. s. 130.

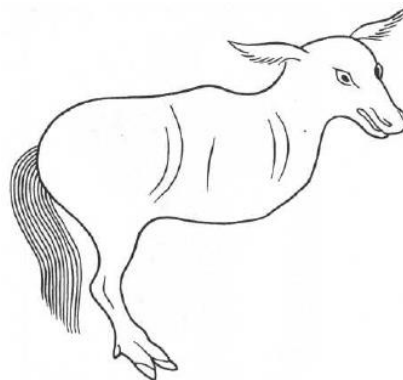
¹⁰² Tamtéž. s. 121.

¹⁰³ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 30.

¹⁰⁴ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 121-122.

co šlápne, zemře. Pokud je spatřen lidmi, je to předzvěst epidemie moru pro celý svět.¹⁰⁵

Kui (夔) tělem připomíná buvola, ale nemá žádné rohy a má jen jednu nohu. Pokaždé, když se dotkne vody, objeví se déšť a vítr. Jeho aura připomíná slunce nebo měsíc, a vydává zvuky jako hřmění.¹⁰⁶ V Hanfeizi se o tomto stvoření objevuje anekdota, která opět ukazuje racionalizování a polidšťování v čínské mytologii. Konfucius totiž tvrdil, že Kui nebyl mytickým zvířetem, nýbrž lidským mistrem hudby na dvoře

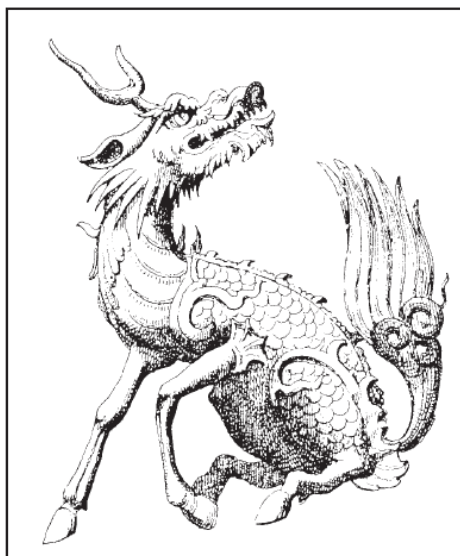

legendárního vládce Shuna (舜). Tato anekdota spočívá v dvojím významu slova, které znamenalo „noha“ a „dostí“.

Obrázek 2: Kui; zdroj: BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 44.

Tak Konfucius vysvětlil, že tvrzení, že Kui má jen jednu nohu není pravdivé, ale znamená, že jeden Kui stačí.¹⁰⁷

Nejdůležitějším zástupcem nejen kopytníků, ale celkově savců je Qilin (麒麟).

Qilin je „symbol dlouhověkosti, vznešenosti, štěstí, mírumilovnosti, spravedlnosti a hojného potomstva.“¹⁰⁸ Bývá nazýván čínským jednorožcem, ale některé zdroje uvádí, že může mít jeden, dva nebo tři rohy. Je popisován jako tvor s tělem jelena, který má kravský ocas, rybí šupiny a jeden (nebo více) srstí pokrytý roh. V Knize písní se o něm říká, že „nosí urozené syny“. Pokud je spatřen, je to znamení dobré vlády.¹⁰⁹

Obrázek 3: Qilin; zdroj: ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 97.

¹⁰⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 143.

¹⁰⁶ Tamtéž. s. 209.

¹⁰⁷ KRAMER, Samuel Noah. *Mytologie starověku*. s. 312.

¹⁰⁸ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 37.

¹⁰⁹ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 96-97.

Jelen (lu 鹿) je symbolem hojnosti a dlouhověkosti. Často se objevuje po boku boha dlouhého života.¹¹⁰ Nereálným solitérem je Fuzhu (夫諸). Jedná se o bílého jelena s dvěma páry paroží. Pokud je spatřen, znamená to velké povodně ve městě.¹¹¹ Objevuje se v Knize hor a moří.

Koza (ovce) (yang 羊) je osmým znamením čínského zvěrokruhu, má symbolický význam dětskou oddanost.¹¹² Mezi nereálné solitéry patří Boshi (独訖) vypadající jako koza s devíti ocasy a čtyřma očima na zádech. Její kůži lze využít jako talisman, pomocí kterého lze předcházet strachu; Huan (獫狁) je nesmrtelná koza, která nemá ústa.¹¹³ Obě se objevují v Knize hor a moří.

Kůň (ma 马) je sedmým znamením zvěrokruhu, „symbol nezkrotnosti a síly vůle.“¹¹⁴ „Ve starověku uctívali Číňané „prapředka koně“, božstvo, kterému přinášeli oběti.“¹¹⁵

Nereálným solitérem mezi koňmi je například Lushu (鹿蜀), který vypadá jako kůň s bílou hlavou, tygřími pruhy a červeným ocasem. Vydává zvuky jako zpívající člověk. Červená barva na jeho ocase symbolizuje jeho velkou potenci. Jeho hřívá se dá použít jako talisman, který by měl pomoci zplodit hodně potomků.¹¹⁶

Nereálnými anonymními zástupci druhu jsou Koně Bo (boma 脖马), které mají buvolí ocas, bílé tělo a jeden roh. Tito koně jsou schopni chodit po vodě.¹¹⁷ Všichni nereální koně se objevují v Knize hor a moří.

Vepř (zhu 猪) je posledním, dvanáctým, znamením zvěrokruhu, který je symbolem „mužské síly a štěstí při zkouškách. Mandžušští Kitani, kteří v letech 916-1122 ovládali velká území severní Číny, uctívali předka s prasečí hlavou.“¹¹⁸

---

¹¹⁰ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 98.

¹¹¹ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 145.

¹¹² EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 188.

¹¹³ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 87-91.

¹¹⁴ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 104.

¹¹⁵ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 127.

¹¹⁶ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 86.

¹¹⁷ Tamtéž. s. 127-128.

¹¹⁸ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 203.

6.3. Opice

Opice (houzi 猴子) je devátým znamením zvěrokruhu. „Ve staré Číně byla považována za ochránkyni před čarodějnictvím ... zároveň symbolizovala lstivost a úskočnost. Opice je praotcem všech Tibeťanů a v jižní Číně ji uctívali jako boha.“¹¹⁹

Opice se v čínské mytologii objevují jako reální anonymní zástupci druhu, nereální solitéři i nereální anonymní zástupci druhu.

Mezi nereální solitéry patří Changyou, legendární Sun Wukong, Xingxing a Youyan. Kromě Suna se všichni ostatní zástupci objevují v Knize hor a moří.

Changyou (长右) je opice se čtyřma ušima, která vydává zvuky jako zpívající člověk. Pokud je spatřena lidmi, je to znamení velkých povodní v hlavním městě. Xingxing (狻狻) vypadá jako větší makak s bílými ušima, červenými očima a dlouhým ocasem, který sice chodí nahrbený, ale utíká jako člověk. Jeho konzumace je spojená se zlepšením běžeckých schopností.¹²⁰

Sun Wukong (孙悟空) je legendární opičí král, někdy také zvaný opičí bůh. Jako bůh byl uctíván buddhisty i taoisty. Některé z jeho chrámů se dochovaly dodnes.¹²¹ Podle legendy byl od počátku věků na Hoře květin a ovoce (huaguo shan 花果山) kámen, který vysával z přírody energii qi (气), což je koncept propojující fyzično

Obrázek 4: Sun Wukong; zdroj: ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s.83.

s duchovnem. Jednoho dne z tohoto kamene vypadlo kamenné vejce, ze kterého se vylíhl právě Sun Wukong.¹²²

K této postavě se pojí spousta legend. Nejznámější je legenda o tom, jak doprovázel buddhistického mnicha Xuanzanga (玄奘) na cestě do Indie. Toto putování je také popsáno

v klasickém čínském románu z konce 16. století *Putování na západ*.¹²³ Poprvé se postava

¹¹⁹ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 141.

¹²⁰ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 83-91.

¹²¹ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 142.

¹²² BAILEY, Greg. *Mytologie: mýty, pověsti & legendy*. s. 132.

Sun Wukonga objevuje už v legendě z období království Chu (楚), tato legenda byla důležitým krokem k pozdějšímu přijetí buddhistických a hinduistických prvků v čínské kultuře. Možnou předlohou této postavy je Hanuman (哈努曼), hinduistický opičí bůh.¹²⁴

Youyan (幽鷓) vypadá jako flekatá opice, která se pořád směje. Pokud spatří lidi, okamžitě usne. Je možné, že spánek jen předstírá, aby se chránila. Vypadá sice inteligentně, ale je docela hloupá, jde jednoduše chytit.¹²⁵

Nereálnými anonymními zástupci druhu jsou Opice Wei (蝮), které vypadají jako nazelenale žlutý makak s dlouhým, na konci rozvětveným ocasem a nosem směřujícím nahoru. Kdykoliv prší, strčí si ocas do nosu.¹²⁶ Také se objevují v Knize hor a moří.

6.4. Šelmy

Kočky (mao 猫) jsou spirituální stvoření, dokážou vidět duchy nebo vstřebat měsíční světlo a samy se duchy stát. Z mrtvých koček se mohou stát démoni, proto se kočky nemají pohřbívat, ale věšet. Také se věřilo, že pokud kočka přeskočí rakev, bude nebožtík chodit strašit jako živoucí mrtvola.¹²⁷ Kočky se v čínské mytologii objevují jako reální anonymní zástupci druhu, nereální solitéři a nereální anonymní zástupci druhu.

Nereálným solitérem mezi kočkami je například Huan (欢). Jedná se o tvora připomínajícího divokou kočku, má ale jen jedno oko a šest ocasů. Tento tvor dokáže replikovat jakýkoliv zvuk a zahání zlé síly.¹²⁸ Tato kočka se objevuje v Knize hor a moří.

Mezi nereálné anonymní zástupce koček se řadí Lei (类), který vypadá jako kočka s hřívou. Kočky Lei jsou hermafroditní, proto jsou také schopny sebe-oplodnění. Jejich

---

¹²³ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 182-183.

¹²⁴ WALKER, Hera S. *Indigenous or Foreign?: A Look at the Origins of the Monkey Hero Sun Wukong*. s. 77-78.

¹²⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 122.

¹²⁶ Tamtéž. s. 155.

¹²⁷ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 111.

¹²⁸ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 114.

konzumace může vyléčit žárlivost.¹²⁹ Objevují se v Knize hor a moří a ve spisu Zhuang zi.

Lev (shizi 獅子) je symbolem neohroženosti a moudrosti. O Buddhovi se tvrdí, že se desetkrát narodil jako lev, proto je lev posvátným zvířetem buddhismu.¹³⁰ Nereálným solitérem lvů je osmý syn božského draka, Suanni (狻猊), který „vypadá jako lev a rád odpočívá, Buddha ho přijal do svých služeb, proto je vyrytý do jeho trůnu.“¹³¹ Má rád oheň a ohňostroje, rád sedí na jednom místě a objevuje se jako dekorace na kadidelnicích.¹³²

Lišky (huli 狐狸) vystupují v celé řadě legend a jejich úloha a symbolika se často mění. Od šťastného znamení nebo symbolu chytrosti se dostáváme až k démonickým stvořením nebo ženským démonům, kteří svádí muže a vysávají z nich životní sílu. Proto také některé z nich spadají do kategorie reálných, zatímco některé do kategorie nereálných zvířat. V obou případech vystupují především jako anonymní zástupci svého druhu.

„Nejpozději od dynastie Tang (618-907) byla v Číně rozšířena víra, že lišky se v padesáti letech mění v ženu, ve stu letech v mladou dívku a tisíci letech v nebeskou lišku. Dívky-lišky bývají všeobecně líčeny jako dobrosrdečné a věrné družky, ale existuje i řada příběhů, v nichž mužům odebírají životní sílu. Liška je rovněž spojována s pohlavními nemocemi.“¹³³

Obrázek 5: Devitiocasá liška; zdroj: BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 56.

Existuje legenda o tom, jak kvůli tisícileté nebeské lišce s devíti ocasy ztratil poslední císař dynastie Shang svou říši i život. O liškách se také říká, že jsou démonická stvoření, na kterých jezdí přízraky. Jejich erotický význam ale převažuje.¹³⁴

¹²⁹ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 86.

¹³⁰ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 108.

¹³¹ Tamtéž. s. 48.

¹³² KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. s. 73.

¹³³ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 112.

¹³⁴ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 139-140.

Bibi (獬豸) vypadá jako okřídlená liška a vydává zvuky jako husa. Pokud je spatřena lidmi, je to předzvěstí velkého sucha pro celý svět.¹³⁵

Devítiočasá liška (jiuweihu 九尾狐) vydává zvuky jako novorozeně, a požívá lidi. Konzumace této lišky je spojena s ochranou před jedy. Zmínky o těchto tvorech se objevují už v nápisech na kostech z dynastie Shang.¹³⁶

Longzhi (螭) je poddruhem Devítiočasé lišky. Má nejen devět ocasů, ale i devět hlav a tygří drápy. Jedná se o velmi nebezpečného tvora požívajícího lidi. Rumělková liška (zhuru 朱孺) vypadá jako liška s rybími ploutvemi. Pokud je spatřena lidmi, znamená to paniku v celé zemi.¹³⁷

Všichni tito zástupci lišek se objevují v Knize hor a moří. Bibi, Longzhi a Rumělková liška jsou nereálnými solitéry, Devítiočasá liška je nereálný anonymní zástupce druhu.

Pes (gou 狗) je jedenáctým znamením zvěrokruhu. „Ve staré Číně se věřilo, že psi zahánějí zlé duchy.“¹³⁸ Lidé jihočínské menšiny Yao (瑶) považují psa za svého předka. Opírají se o legendu, ve které čínský císař marně bojoval proti nepřátelům, proto slíbil svou dceru tomu, kdo mu přinese hlavu nepřátelského velitele. Hlavu mu přinesl pes, proto svou dceru provdal za psa. Jejich potomci jsou Yao.¹³⁹ Pes vystupující v této legendě je reálným solitérem. Mezi nereálné solitéry patří Jiao, Nebeský pes a Tianquan.

Jiao (狡) je bestie připomínající psa s leopardími skvrnami a buvolími rohy. Pokud je spatřen lidmi, znamená to dobrou úrodu v celé zemi. Nebeský pes (tiangou 天狗) je sice považován za psa, ale vypadá jako divoká kočka s bílou hlavou, dokonce vydává zvuky jako kočka. Zahání zlé síly.¹⁴⁰

---

¹³⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 137-138.

¹³⁶ Tamtéž. s. 88-89.

¹³⁷ Tamtéž. s. 136-138.

¹³⁸ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 152.

¹³⁹ EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. s. 197.

¹⁴⁰ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 110-111.

Jiným nebeským psem je Tianquan (天犬), který je červený a všude, kde se objeví, vypukne válka.¹⁴¹

Psi se v čínské mytologii objevují jako reálná i nereálná stvoření. U reálných jako anonymní zástupci druhu i jako solitéři, u nereálných spíše jako solitéři. Zmínění nereální solitéři se všichni objevují v Knize hor a moří.

Tygr (hu 虎) je třetím zvířetem čínského zvěrokruhu, jedná se o „symbol panovníkovi moci a síly, chrabrosti, západu, podzimu a mužského elementu. Věřilo se, že zahání demony, a proto se na hroby stavěli kamenní tygři a malým dětem se nasazovaly čepičky s vyšitými tygřími hlavami.“¹⁴² Tygři jsou jedni z mála reálných zvířat objevujících se v Knize hor a moří.

Bi'an (狴犴) je čtvrtý syn božského draka, vypadá jako silný tygr a má schopnost rozeznat dobro od zla, proto se objevuje na dveřích budov vězení a soudů.¹⁴³

---

¹⁴¹ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 218.

¹⁴² GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 195.

¹⁴³ KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. s. 72.

7. Humanoidní chiméry

Humanoidní chiméry (chiméru v tomto kontextu chápou jako jedince složeného z geneticky rozdílných buněk) lze rozdělit na zvířata s lidskými a lidi se zvířecími prvky. Primárně se budu zajímat o první z těchto skupin.

Do této kategorie spadají i některá výše zmíněná zvířata, jako například Červené ryby Ru (Chiru 赤虯) a Devítihlavý pták Feng (jiufeng 九凤). Tito tvorové mají lidské tváře, ale ponechávám je v kategorii ryb a ptáků kvůli jejich názvu.

Tato kategorie neobsahuje žádná reálná zvířata, objevují se jen nereální solitéři a nereální anonymní zástupci druhu.

Mezi nereální solitéry patří například Bestie hledící na východ, Heyu, Luwu, Mafu, Xiangliu a Yingshao.

Bestie hledící na východ (Kaimingshou 开明兽) má tělo jako obrovský tygr a devět hlav, všechny s lidskou tváří. Žije na vrcholu pohoří Kunlun (Kunlunshan 昆仑山) a hledí na východ.¹⁴⁴

Podobnou formu má i bůh Luwu (陸吾), který má tělo tygra, devět ocasů a lidský

Obrázek 6: Luwu; zdroj: BIRRELL, Anne. Čínské mýty. s. 54.

obličej. Jiné zdroje mu připisují devět hlav s lidskými obličejí, jako má Bestie hledící na východ.¹⁴⁵ Tělo tygra a lidskou hlavu má i Mafu (马腹), který vydává zvuky jako novorozeně a požírá lidi.¹⁴⁶

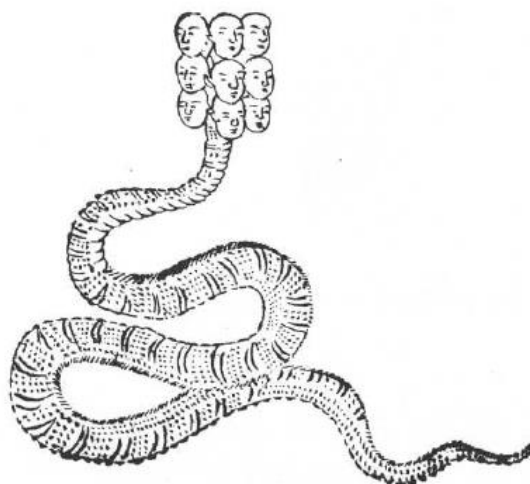
¹⁴⁴ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s.192.

¹⁴⁵ Tamtéž. s.107.

¹⁴⁶ Tamtéž. s. 145.

Heyu (合麻) je zvíře připomínající prase s lidským obličejem, žlutým tělem a červeným ocasem. Vydává zvuky jako novorozeně, a požívá lidi. Kromě lidí se živí také hady a ještěry. Pokud je spatřeno, znamená to velké povodně po celém světě.¹⁴⁷

Xiangliu (相柳) je jedno z monster, které přemohl legendární lukostřelec Yi (羿). Xiangliu má devět hlav s lidskými tvářemi a zelené hadí tělo. Všemi hlavami ujídal ze všech koutů světa a všechno, čeho se dotkl, shnilo.¹⁴⁸

Obrázek 7: Xiangliu; zdroj: BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 42.

Yingshao (英招) je tvor s lidskou tváří, tělem koně s tygřími pruhy a ptačími křídly. Je to strážce Božské zahrady míru. Vydává zvuky, jako když někdo nahlas čte.¹⁴⁹

Příkladem solitérů lidí se zvířecími prvky může být celá řada čínských bohů, kteří bývají, podobně jako například egyptská božstva, vyobrazováni s různými zvířecími částmi těla. „Jsou všelijakého vzezření, mají prasečí uši, parohy, hadí tělo, opičí čumák, křídla, rohy, kravské tělo, tygří spáry, levhartí ocas ... Mnozí z bohů, kteří jsou popsáni jako míšenci, mají tělesné rysy několika skutečných nebo imaginárních tvorů.“¹⁵⁰

Jako příklad uvádím Císařovnu západu (někdy také Královna matka západu) (Xiwangmu 西王母), která bývá popisována jako člověk s leopardím ocasem a tygřími tesáky. Jedná se o divokou a nemilosrdnou bohyni „moru a trestu“, která lidi trestá nemocemi a pohromami. Pozdější texty ji ale popisují jako bohyni, která uděluje lidem nesmrtelnost. Jejím symbolem byly kočkovité šelmy, později devítiočasá liška.¹⁵¹

¹⁴⁷ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s.143.

¹⁴⁸ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 41.

¹⁴⁹ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 106.

¹⁵⁰ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 54.

¹⁵¹ Tamtéž. s. 46-55.

Mezi nereálné anonymní zástupce druhu se řadí například Horští bohové a Huashe.

Horští bohové (shen 神): Je jich celkem 17, všichni mají lidskou tvář. Deset z nich má tělo koně, zatímco zbylých sedm má tělo buvola.¹⁵²

Huashe (化蛇) jsou chiméry, které mají lidský obličej, tělo vlka, ptačí křídla a pohybují se jako hadi. Vydávají zvuky, které zní jako nadávání, a pokud jsou spatřeni, je to předzvěstí velké povodně.¹⁵³

Spousta anonymních zástupců lidí se zvířecími, ale i zvířat s lidskými aspekty je popsána jakousi formou raného zeměpisu.

„Inspirací raných čínských zeměpisných prací byl mýtus o Yuovi a povodni. Některá vyprávění popisují, jak procházel mytologickým světem známým jako Devět provincií uprostřed čtyř moří. Dle těchto záznamů cestoval přes řeky a hory, aby splnil úkol a zastavil povodeň.“¹⁵⁴

Pro příklad jsem vybrala dva z těchto národů. Jsou to Lidé Huantou a Opeření lidé.

Lidé Huantou (欢头) jsou lidé, kteří mají křídla a ptačí zobáky. Opeření lidé (yumin 羽民) mají dlouhé hlavy a na těle jim roste peří. Dále se popisuje, že mají zobáky a červené oči. O Okřídlených lidech se mluví v Písniích z Chu.¹⁵⁵

Všichni zástupci se objevují v Knize hor a moří.

---

¹⁵² STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 103.

¹⁵³ Tamtéž. s. 145.

¹⁵⁴ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 60.

¹⁵⁵ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 162-163.

8. Ostatní

Duchové a démoni (gui 鬼): ve staré Číně byla velice rozšířená víra v duchy a démony, proto existovala spousta exorcistů, zaklínačů i šamanů. Démoni mohli být v lidské, zvířecí nebo kombinované formě. Nejvíce se lidé obávali démonů nemocí, kteří mohli postihnout celé kraje.¹⁵⁶ Existovalo dokonce Ministerstvo exorcismu (Chuxie yuan 除邪院).¹⁵⁷

Čtyři zlověštní (si xiong 四凶) jsou čtyři zlomyslná stvoření. Patří mezi ně Hundun, Qiongqi, Taotie a Taowu. Všichni tito tvorové jsou nereální solitéři a objevují se v Zuo Zhuan (左转, jeden z hlavních komentářů Letopisů jar a podzimů) a v Knize hor a moří.

Hundun (混沌) (nebo také Dijiang 帝江) je božské stvoření, které vypadá jako žlutý vak s rudou aurou. Má šest nohou, čtyři křídla a nemá obličej. Existuje ve stavu chaosu a zmatku, je ztělesněním chaosu.¹⁵⁸ Jeho jméno může znamenat „zmatený a chaotický“. Hundun se objevuje v Zhuang zi, jako bůh chaosu, který musel být zničen, aby mohl vzniknout vesmír.¹⁵⁹

Obrázek 8: Hundun; zdroj: BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 17.

Qiongqi (窮奇) je tygr s křídly. Jeho srst je jako ježčí bodliny. Umí létat, a loví a požívá lidi. Podle jedné legendy nejprve pozře hlavu, vybírá si především oběti s dlouhými vlasy, proto je nebezpečný hlavně pro šamany a démony. Podle jiné legendy nejprve požívá nohy oběti. Kromě lidí se také živí všemi druhy ptáků a bestii. Jedná se o inteligentního tvora, který rozumí lidské řeči. Pokud zaslechne hádku mezi dvěma lidmi, přiběhne a okamžitě sežere toho účastníka hádky, který měl pravdu. Pokud potká někoho, kdo je důvěryhodný a loajální, okamžitě mu ukousne nos. Pokud ale potká někoho zlého a vzpurného, nejen, že ho nesežere, zabije pro něj zvíře a přinese mu

¹⁵⁶ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. s. 47.

¹⁵⁷ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 19.

¹⁵⁸ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 112.

¹⁵⁹ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. s. 17.

ho.¹⁶⁰ Qiongqi se také objevuje v Huainanzi. Jeho jméno v překladu znamená „chudý a divný“.

Taotie (饕餮) je monstrum, které má hlavu, ale žádné tělo. Symbolizuje nenasytnost.¹⁶¹ Později byl Taotie přiřazen k devíti synům božského draka. Je pátým synem, jedná se o nenasytné a dravé stvoření, které se objevuje na bronzových pracích a pokličkách ding. „Má jednu hlavu, dvě přední nohy, avšak dvě těla, každé se zadními nohama a ocasem. Ztělesňuje nestřídmost v těle.“¹⁶² Přestože symbolika zůstala v podstatě nepozměněna, jeho fyzický popis se v průběhu času hodně změnil. Jeho jméno v překladu znamená „hladový a nenasytný“.

Taowu (饕餮) vypadá jako tygr s dlouhými chlupy, který má lidskou tvář, prasečí kly a 5 metrů dlouhý ocas.¹⁶³

Dalšími nereálnými solitéry jsou ostatní synové Božského draka: Gongfu, Yazhi a Jiaotu.

„Šestým synem je Gongfu (蚣蝮), má blízký vztah k vodě a zdobí pilíře mostů.“¹⁶⁴ Sedmý je Yazhi (睚眦), který „nachází potěšení v boji a zdobí rukojeti mečů a jiných zbraní.“¹⁶⁵ Posledním, devátým synem je Jiaotu (椒图), který vypadá jako měkkýš a je nerad rušen. Objevuje se na dveřích a klepadlech.¹⁶⁶

---

¹⁶⁰ STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. s. 199.

¹⁶¹ ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. s. 117.

¹⁶² KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. s. 72.

¹⁶³ WANG, Dewei. *The monster that is history: history, violence, and fictional writing in twentieth-century China*. s. 185.

¹⁶⁴ KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. s. 73.

¹⁶⁵ Tamtéž. s. 73.

¹⁶⁶ HARGREAVES, Beryl Joyce. *Malá historie draků*. s. 58.

9. Přehled

Z výše popsaných tvorů jsem sestavila tabulku, ve které tyto tvory řadím podle abecedy. V tabulce se objevuje vždy název tvora v pinyinu nebo překladu, název v originále, zda se jedná o reálného nebo nereálného tvora, a zda se jedná o solitéra-konkrétního jedince nebo o anonymního zástupce druhu.

Název	Znaky	Kategorie	Reálný	Solitér
Ao	螯	Zvířata s krunýřem	×	✓
Ao Guang	敖广	Šupinatí-Draci	×	✓
Ao Ming	敖明	Šupinatí-Draci	×	✓
Ao Run	敖闰	Šupinatí-Draci	×	✓
Ao Shun	敖顺	Šupinatí-Draci	×	✓
Bashe	巴蛇	Šupinatí-Hadi	×	✓
Bažant	野鸡	Ptáci	✓	
Bestie hledící na východ	开明兽	Humanoidní chiméry	×	✓
Bi'an	狴犴	Savci-Šelmy	×	✓
Bibi	獬豸	Savci-Šelmy	×	✓
Bílí ptáci Ye	白鵠	Ptáci	×	×
Bílý had	白蛇	Šupinatí-Hadi	×	✓
Bixi	赑屃	Zvířata s krunýřem	×	✓
Boshi	狍訾	Savci- Kopytníci	×	✓
Božský drak	神龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Burol	牛	Savci- Kopytníci	✓	×
Císařovna západu	西王母	Humanoidní chiméry	×	✓
Červené ryby Ru	赤虯	Šupinatí-Ryby	×	×
Devítihlavý pták Feng	九凤	Ptáci	×	✓
Devíticásá liška	九尾狐	Savci-Šelmy	×	×
Dlouhý had	长蛇	Šupinatí-Hadi	×	×
Dračí král	龙王	Šupinatí-Draci	×	×
Dračí ryba	龙鱼	Šupinatí-Ryby	×	✓
Dračí želvičky	龙龟	Zvířata s krunýřem	×	×
Drak	龙	Šupinatí-Draci	×	×

Drak skrytých pokladů	伏藏龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Drak země	地龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Duchové a démoni	鬼	Ostatní	×	×
Fei	蜚	Savci-Kopytníci	×	✓
Feiyi	肥遗	Šupinatí-Hadi	×	✓
Fénix	凤凰	Ptáci	×	✓
Fuzhu	夫諸	Savci-Kopytníci	×	✓
Gonfu	蚣蝮	Ostatní	×	✓
Had	蛇	Šupinatí-Hadi	✓	×
Horští bohové	神	Humanoidní chiméry	×	×
Heyu	合麻	Humanoidní chiméry	×	✓
Huan	獯	Savci-Kopytníci	×	✓
Huan	欢	Savci-Šelmy	×	✓
Huashé	化蛇	Humanoidní chiméry	×	×
Hundun	混沌	Ostatní	×	✓
Changyou	长右	Savci-Opice	×	✓
Chiwen	螭吻	Šupinatí-Draci	×	✓
Chouyu	狃狃	Savci-Hlodavci	×	✓
Jedovatý orel	蛊雕	Ptáci	×	✓
Jelen	鹿	Savci-Kopytníci	✓	×
Jeřáb	鹤	Ptáci	✓	×
Jiao	狡	Savci-Šelmy	×	✓
Jiaotu	椒图	Ostatní	×	✓
Klouzavé ryby	滑鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Kočka	猫	Savci-Šelmy	✓	×
Kohout	鸡	Ptáci	×	×
Koně Bo	脖马	Savci-Kopytníci	×	×
Koza	羊	Savci-Kopytníci	✓	×
Krysa	大鼠	Savci-Hlodavci	✓	×
Křepelka	鹤鹑	Ptáci	✓	×
Kui	夔	Savci-Kopytníci	×	✓

Kun	鯤	Šupinatí-Ryby	×	✓
Kůň	马	Savci-Kopytníci	✓	×
Lei	类	Savci-Šelmy	×	×
Létající krysa	飞鼠	Savci-Hlodavci	×	✓
Lev	狮子	Savci-Šelmy	✓	×
Lidé Huantou	欢头	Humanoidní chiméry	×	×
Liška	狐狸	Savci-Šelmy	✓	×
Longzhi	螭姪	Savci-Šelmy	×	✓
Luan	鸾鸟	Ptáci	×	✓
Lushu	鹿蜀	Savci-Kopytníci	×	✓
Luwu	陸吾	Humanoidní chiméry	×	✓
Mafu	马腹	Humanoidní chiméry	×	✓
Modrý drak	青龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Naga	娜迦	Šupinatí-Hadi	×	×
Nebeský drak	天龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Nebeský pes	天狗	Savci-Šelmy	×	✓
Obří had	大蛇	Šupinatí-Hadi	×	✓
Okřídlený drak	应龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Opeření lidé	羽民	Humanoidní chiméry	×	×
Opice	猴子	Savci-Opice	✓	×
Opice Wei	蝮	Savci-Opice	×	×
Orel	鹰	Ptáci	✓	×
Peng	鹏	Ptáci	×	✓
Perlové želvy	珠螯鱼	Zvířata s krunýřem	×	×
Pes	狗	Savci-Šelmy	✓	×
Přebývající ptáci	寓鸟	Ptáci	×	×
Ptáci Danghu	當扈	Ptáci	×	×
Ptáci Guanguan	灌灌	Ptáci	×	×
Ptáci Lei	鷓	Ptáci	×	×
Ptáci Manman	蛮蛮	Ptáci	×	×
Ptáci Min	鴟	Ptáci	×	×

Ptáci Shengyu	胜遇	Ptáci	×	×
Ptáci Suanyu	酸与	Ptáci	×	×
Ptáci Yao	鸺	Ptáci	×	×
Pták Bifang	毕方	Ptáci	×	✓
Pták Feiyi	肥遗	Ptáci	×	✓
Pták Qizhong	歧踵	Ptáci	×	✓
Pták Tongqu	鸱渠	Ptáci	×	✓
Pulao	蒲劳	Šupinatí-Draci	×	✓
Qilin	麒麟	Savci-Kopytníci	×	✓
Qiongqi	窮奇	Ostatní	×	✓
Rohatý drak	蛟龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Rumělková liška	朱獺	Savci-Šelmy	×	✓
Ryba	鱼	Šupinatí-Ryby	✓	×
Ryby Heluo	何罗之鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Ryby Hua	鰐鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Ryby Qi	鮓鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Ryby Ranyi	冉遗	Šupinatí-Ryby	×	×
Ryby Shu	倏鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Ryby Tuan	鱒鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Ryby Zao	鱮鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Skvrnité létající ryby	文鳐鱼	Šupinatí-Ryby	×	×
Spirálovitý drak žijící ve vodách	蟠龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Straka	喜鹊	Ptáci	✓	×
Suanni	狻猊	Savci-Šelmy	×	✓
Sun Wukong	孙悟空	Savci-Opice	×	✓
Taotie	饕餮	Ostatní	×	✓
Taowu	檮杌	Ostatní	×	✓
Tianquan	天犬	Savci-Šelmy	×	✓
Trojnohé želvy	三足龟	Zvířata s krunýřem	×	×
Tygr	虎	Savci-Šelmy	✓	×
Ušatá krysa	耳鼠	Savci-Hlodavci	×	✓
Vepř	猪	Savci-Kopytníci	✓	×
Vrabec Qi	魃雀	Ptáci	×	✓
Xiangliu	相柳	Humanoidní chiméry	×	✓
Xingxing	狴狴	Savci-Opice	×	✓

Yazi	睚眦	Ostatní	×	✓
Yingshao	英招	Humanoidní chiméry	×	✓
Youyan	幽鷄	Savci-Opice	×	✓
Zajíc	兔子	Savci-Hlodavci	✓	×
Zelený drak Východu	东方青龙	Šupinatí-Draci	×	✓
Zkroucené želvy	旋龟	Zvířata s krunýřem	×	×
Zmije Fu	蝮虫	Šupinatí-Hadi	×	×
Zvonící had	鸣蛇	Šupinatí-Hadi	×	✓
Želva	龟	Zvířata s krunýřem	✓	×
Žlutý drak	黄龙	Šupinatí-Draci	×	✓

Tabulka 1: Přehled

Závěr

Jak jsem uvedla v úvodu, cílem této práce je vypracovat přehledný seznam čínských mytických zvířat, zařadit je do kategorií a popsat. Pro kategorizaci jsem si vybrala „Pět zvířecích druhů“, tedy kategorie šupinatých zvířat, zvířat s krunýřem, opeřenců, srstnatých a nahých. Jedná se o klasické čínské dělení, které jsem dále upravila. K některým skupinám jsem vytvořila podskupiny a přidala novou kategorii pro zvířata, která se do žádné z kategorií nehodila. Vzniklo tak 6 hlavních skupin: šupinatí, zvířata s krunýřem, ptáci, savci, humanoidní chiméry a ostatní.

Celkem jsem takto popsala a zařadila 132 druhů zvířat. Nejvíce zvířat bylo v kategoriích šupinatých a savců, v každé 40 druhů. Z toho 18 druhů draků, 9 druhů hadů, 13 druhů ryb, 5 druhů hlodavců a zajícovců, 13 druhů kopytníků, 6 druhů opic a 16 druhů šelem. Další nejpočetnější skupinou jsou ptáci, kteří mají 27 druhů. Humanoidní chiméry mají 11, ostatní 8 a zvířata s krunýřem 6 druhů.

Při kategorizaci a pojmenovávání zvířat jsem narazila na problém, že se někteří tvorové jmenují a chovají jako určité zvíře, ale jejich popis odpovídá zvířeti jinému. Pro příklad uvedu Nebeského psa (tiangou 天狗), který vypadá, a dokonce vydává zvuky jako divoká kočka; nebo Ryby Shu (shuyu 倏鱼), které vypadají jako kuře. V takových případech jsem se držela originálního pojmenování těchto zvířat. Proto jsem Nebeského psa popsala u psů, a Ryby Shu zařadila do podkategorie ryb.

Domnívám se, že tato práce může posloužit jako úvod do oblasti čínských mytických zvířat pro českého čtenáře, nebo jako základ k vytvoření čínského bestiáře v českém jazyce.

Resumé

The aim of my bachelor thesis is to elaborate a synoptical list of Chinese Mythical Animals and to categorize and describe those animals.

The first part of this thesis is concerned with mythology, Chinese mythology, interpretation of mythical creatures and categorization. The second part is realization of categorization and description of chosen mythical animals.

In conclusion, I elaborated a synoptical list of those animals.

Seznam zdrojů

Knižní zdroje

BAILEY, Greg. *Mytologie: mýty, pověsti & legendy*. Praha: Fortuna Print, c2006. ISBN 80-7321-201-3.

BATES, Roy. *10,000 Chinese Numbers*. 2007. ISBN 978-0557006212.

BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. V Praze: Levné knihy KMa, 2006. Bájná minulost. ISBN 80-7309-379-0.

BIRRELL, Anne. *The classic of mountains and seas*. New York, N.Y.: Penguin Putnam, 1999. ISBN 0140447199.

COOK, Constance A. a John S. MAJOR. *Defining Chu: image and reality in ancient China*. Honolulu: University of Hawai'i Press, c1999. ISBN 0824818857.

DUDA, Josef. Mytické zvíře v paleolitickém umění (teoretické aspekty). OLIVOVÁ, Lucie. *Zvířecí mýty a mytická zvířata*. Praha: Academia, 2010. Orient (Academia). s. 11-27. ISBN 978-80-200-1815-1.

EBERHARD, Wolfram. *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. Praha: Volvox Globator, 2001. Symboly. ISBN 80-7207-401-6.

FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. Přeložil Martin HÁLA, přeložil Jana HOLLANOVÁ, přeložil Olga LOMOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států (Nakladatelství Lidové noviny). ISBN 80-7106-249-9.

GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. Praha: Brána, 2005. ISBN 80-7243-263-x.

HARGREAVES, Beryl Joyce. *Malá historie draků*. Přeložil Jiří PILUCHA. Praha: Dokořán, 2017. Pergamen. ISBN 978-80-7363-840-5.

HRDLIČKOVÁ, Věna. *Nejkrásnější čínské příběhy*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-994-1.

KRAMER, Samuel Noah. *Mytologie starověku*. Praha: Orbis, 1977. Stopy, fakta, svědectví (Orbis).

KROČA, Slavko. *Drak: symbolismus a mytologie*. Praha: Nová Akropolis, 2012. Ulixes. ISBN 978-80-86038-61-2.

LIU, An a John S. MAJOR. *The Huainanzi: a guide to the theory and practice of government in early Han China*. New York: Columbia University Press, c2010. Translations from the Asian classics. ISBN 0231520859.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

OLIVOVÁ, Lucie. *Zvířecí mýty a mytická zvířata*. Praha: Academia, 2010. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-1815-1.

ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. New York: Facts on File, c2004. ISBN 9780816048700.

ŚLUPSKI, Zbigniew a Olga LOMOVÁ. *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1267-4.

STRASSBERG, Richard E. *A Chinese bestiary: strange creatures from the guideways through mountains and seas = [Shan hai jing]*. Berkeley: University of California Press, c2002. ISBN 0520218442.

WANG, Dewei. *The monster that is history: history, violence, and fictional writing in twentieth-century China*. Berkeley: University of California Press, 2004. ISBN 0520238737.

YANG, Lihui a Deming AN. *Handbook of Chinese mythology*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2005. ISBN 1576078078.

Elektronické zdroje

MAJOR, John S. Animals and Animal Metaphors in "Huainanzi". *Asia Major* [online]. Academia Sinica, 2008, **21**(1), 133-151 [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41649944>

ROSEN, Brenda. *The Mythical Creatures Bible: The Definitive Guide to Legendary Beings* [online]. 2009 [cit. 2019-03-12]. ISBN 9781402765360. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=mI0vKhZXJqwC&pg=PA32&lpg=PA32&dq=chinese%20mythical%20animals&source=bl&ots=QmL0FMs8zH&sig=ACfU3U2S7u->

v9aTl7v-

4bj0VHVQeegBFkQ&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwiaoZzVyPfgAhXBaVAKHYnQA5
o4ChDoATAGegQICBAB&fbclid=IwAR1TItfbzMtODDUAyDyAKG_uMjlZtjEWery
Awg0W0wM0jQuT4I4gdeD-

qRY#v=onepage&q=chinese%20mythical%20animals&f=false

WALKER, Hera S. Indigenous or Foreign?: A Look at the Origins of the Monkey
Hero Sun Wukong. *Sino-Platonic Papers* [online]. 1998, (81) [cit. 2019-06-14].
Dostupné z: http://sino-platonic.org/complete/spp081_monkey_sun_wukong.pdf

Zdroje obrázků

BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. V Praze: Levné knihy KMa, 2006. Bájná minulost.
ISBN 80-7309-379-0.

ROBERTS, Jeremy. *Chinese mythology, A to Z*. New York: Facts on File, c2004.
ISBN 9780816048700.